

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** **ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКЪАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

КЕНГЕШ

2020 жылгъа Къабарты-Малкъарда 30 минг ишчи жер къураллыкьды

КЪМР-ни Башчысы Арсен Каноков Север-Кавказ федеральный округну социальнай-экономика айнуууна вогорслары жаны бла правительстволу комиссияны жыйлыууна къатышанды. Аны Пятигорскде Дмитрий Медведев бардырганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жыйлыууда СКФО-ну 2025 жылгъа дери айттыуу къырал программалары, РФ-ни Президентини узак болжаллы къырал экономика политикаы, миллетле аралы келишюлюкю жалчытуу эмда Россейде демография болмуу итигендиую юсюнден 2012 жылда 7-чи майда чыгарылган указлары къалай толтурулганларына къаралганды. РФ-ни Правительстволу Председатели Север Кавказны айттыуу къырал программасына эчиге эс бурганды, регионга инвестицияна не къядар кеп барыра этерге, бизнесе, ол санда туризмге да, тап онла къураргъа, дотацияны азайтырга кереклиги чертеди. Ол саулыкь сакьлауда меди-

ЭНЕРГЕТИКА

Ток бла ышаннгылы жалчытырча

Север Кавказны регионла аралы сетевый компаниясыны (МРСК СК) КЪМР-де бёлюкю энергетиклер эски фарфор изолаторлары жаңылагъа - милладан этиленге - алыштырадыла. Бёлюкю пресс-службасында билдиргенлерине кёре, специалистле бу жумушну «Нальчик» эм «Долинск» подстанциялары арасында 110 кВ

электрокюк ызда тамамлап бошгъандыла. Милла изолаторла къатыдыла, иссылликге бла улуу токга иги чыдамдыла. Ала орнатылган бийик волтуу ыз 1965 жылдан бери хайырланыла, узунлугу да беш километрден артыкь болады. Этиленг мадарлары хайыры бла аны да, Нальчикде жашагъанлары электрокюк бла

жалчытыууна да ышаннгылылыкьлары ючкючирегине специалистле ишексидиле. Быылгы жылыны биринчи жарымына бёлюкю бу жаны бла планы толтурганды. Жылы ахырына дери уа эскилини орунларына энтта да былла 460 изолатор орнатыллыкьды.

Бизни корр.

Жаңгы технология

Энди битеву тау элдеде да сотовый связь барды

Кеп болмай Чегем ауузунда «МегаФон» телекоммуникация компаниясына 2 мбит/с интернет-каналы болган 3G станциясы ишлеп башлагъанды. КЪМР-ни транспорт, связь эмда жол молк министрствосундан билдиргенлерине кёре, специалистле аны Хушто-Суртда орнатхандыла. Ол кешу да Север Кавказда 1100-чю болганды, аны себепли атына «Юбилейная» деп атагъандыла.

Компанияны Кавказда бёлюкю инфраструктура проеклери рини таматасы Сергей Алексеев билдиргенге кёре, быылгы жылыны биринчи жарымында быллай станциялары къуруу план толуундай тамам этиленди. Жылы ахырына дери уа энтта да 100 объект орнаттылыкьды.

Жаңгы станция районда жашагъанлагъа, туристлеге да Интернетни хайырларыгъа онг бериди, аны бла суратла неда видею жиберерге да себеплик этериди. КЪМР-ни транспорт, связь эмда жол молк министрствосуна келечиси Хадис Абазов тау эткерлеринде быллай магъналы объектни орнатуу улуу иш болгъанын белгилеп, компанияны анга салгъан къыйыны бийик бакьа бингенди. Бу станция ишлеп башлагъаны бла энди сотовый связь республиканы битеву тау элдеринде да барды дегере болуукьду. Жаланда сигналны качество осан болгъан жерлеринде мадар этерге керекди.

Бизни корр.

ХАПАР БЕРИУ

Къараучу жамаат комиссияны къадумуна кандидатурала кёргозтнгу башланганы юсюнен Россей Федерацияны Жамаат палатасыны секретарыны билдириуе

«Тутмакълада адамны правору къалай жалчытылгъанларына жамаутны жаңыдан контроль этуону эмда тормеледе тургъанлагъа болушуну юсюнде» 2008 жылда 10-чу июньда чыгарылган 78-ФЗ номерли Федеральный законна тиешлиликде 16-чы августдан къараучу жамаут комиссияны къауумна кандидатурала кёргозтну башланганы билдирем.

Къабарты-Малкъарны жамаут биригулерине къараучу жамаут комиссияны къауумна кандидатурала кёргозтнуге къатышургъа эмда 60 июнюн ичинде Россей Федерацияны Жамаут палатасыны секретары Е. П. Велиховну аты бла тиешли заявлениени бла документени Федеральный законда белгиленгенча жарашдырып, жибериге кереклисин эсгертем.

Россей Федерацияны субъектеринде къараучу жамаут комиссиялары къурылаулары жорукьларын бла къараучу жамаут комиссиялары къауумларына кандидатураланы кёргозтну жаны бла рекомендацияны бу сайтда табаргъа болуукьду: <http://www.oprf.ru>

Соруукьлары болгъанлагъа бу телефон номерге сёлешсинле: 8(495) 221-83-63 2043-ни къошаргъа.

Е. ВЕЛИХОВ,
Россей Федерацияны Жамаут палатасыны секретары.

Жазылыуу - 2013

Хур.нет.ли Жалаяат!

Сиз бир тюрлю сылтау бла 2013 жылны жинчи карылына «Заланага» Жазылыуу къагъзын жетиш, шии тизбирге онг барды. 21-чи августка дери Жазылыуу Жарашдырагъыз, аны шибезде чыкьган газетини 1-чи еситбюден алып башларыгъыз.

Жазылыуу тёрт айгъа багъасы 268 сом 88 копекди.

Бизни индексибиз - 51532

Оноу

Спортхга - 5,8 миллион сом

РФ-ни Правительствосуна Председатели Дмитрий Медведев регионлада спортну айттыргъа деп берилген субсидияны бөлчмеклерин къабыл кёргенди. Анга кёре, Къабарты-Малкъаргъа федеральный бюджетден 5,8 миллион сом бөлгюнюрюкю.

Субсидияла «2013 жылгъа эмда 2014 эм 2015 жылгада план кезиуге федеральный бюджетни юсюнден» Законга тиешлиликде спортну омилиадала эмда паралимпиадалы торлементинден жарула бардыругъа, ол санда спортчулары аш-закъкъ жашуу жерле эм спорт керекле бла жалчытыгъа Россейни жер кесигин къайтаргъа мурат бла бөлгюнедиле.

Жыйымдыкъ командагъа спортчулары хазырлагъан организациялагъа болушукьгъа битеву да 360 миллион сом жиберилдикди. Бу оноу топурула, 2013 жылгъа 1188 энци учрежденида 55 минг резервни спортчуну хазырларгъа къолдан келдикди.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствосуна пресс-службасы.

ЖКХ

Къолайсыз юйорлеге - себеплик

Къабарты-Малкъар Республикада жашуу журтла эм коммуналный молкде хайырланган жумушлу ючюн жылыны биринчи жарымында 667,9 миллион сом субсидия берилгенди. Ол кёрюмю, былытны бу кезиуе бла тенгешдиргенде, 84,5 миллион сомга кепду.

Саудай да къолайсыз юйорлеге финанс болушукь этуу былын 13 процентке ёсгенди, ол республиканы Башчысыны бла Правительствосуна социальный жумушлагъа дайым да къайгыргъанларыны юсюнден айтады, - дегенди энергетика, жашуу журткоммуналный молкде тариф политика министр Кючменлены Тахир, деп билдиргенди бу министрствону пресс-службасыны башчысы Гузельны Индира.

Бизни корр.

Машук-2013

Дмитрий Медведев жаш тёлёу бла тубешгенди

«Машук-2013» форумга къатышханна бла сёлеширнин алында РФ-ни Правительствосуна Председатели Дмитрий Медведев билим берую эм илмууу министри Дмитрий Ливанов бла бирге Комсомольская талада жаш адамла ишлерин бардырган бир неча павильонга къарап чыкьгъандыла. Аладан биринде къатыш тутушудан дунияны чемпионда Фёдор Емельяненко бла VIP-лекторий, башхасында КВН клубну келечилери бла тубешуу бардырыла эди.

Мында Правительствону башчысыны КВН-чылары къырал таматаланы эрикленгерине къалай къарарсыз деген соруу берилгенди.

«Бек алапат, алагъа къараргъа сойючюме. Иги ушатсала уа, артыкъда къууанам. Терктер эте тургуз аллай юкюлюкю затланы», дегенди ол.

Дмитрий Анапольевни «Машук» форумуну ич социальный сетин да бек жаратханды. Аны хайырындан форумчулары лагерде болган эмда болуукь ишлени юслеринден хапарлары дайым барды. Система сетеге киргенлени эмда башха жумушлары рейтинглерин кесил

алына курайды, алагъа багъа бичеди.

Премьерни дагъда Сбербанкны черханлы юсюнде офисине къараргъа чакьыргъан дала. Форумну къурагъа белла билдиргенге кёре, РФ-ни Сбербанкны аллай кёрюлючю бөлмелери Россейде жалаңда экидиле. Аладан бирин «Машук» лагерьге болжаллы халда бергендиде.

Къолларында баллончуклары кёре Россейни халкъларыны

бирликлерин кёргозгән суратны ишлей турган жаш адамланы кёрюп, премьер алааны къатларына баргъанды, анга да баллончук берилерин тилегенди. Дмитрий Анапольевич стенде хаш-тег деп жагъанды. Бу бегини болушугуу бла уа Twitterде илгенге таманы табаргъа болуукьду.

«Бирик» деген суратны ишлеуно башламчысы бизни жерлешиби Астемир Кудев болгъанын белгилемей къаргъа жарамас. «Ол мени эсиме Россейли байракьгъа къарай турган заманда келгенди. Сурат да юч тюрсюнлюду, алай аны акь кесегин жетиге бёлпю, Россей Федерацияны битеву байракьлары да сыйландырыгъа болуукьду. Аланы болуары тюрлю-тюрлю болганлыкьга, биз барыбъа да бир болгъаныбызны кёргозтурге сойгемме», дегенди Астемир.

Ахыры 2-чи бетдеди.

МАДАРЛА ЭТИУ

Выпускниклени биринчи сынамлары

КЪМР-ни Халкъны иш бла жалчытуу жаны бла къырал комитетини пресс-службасында билдиргенлерине кёре, баргъан жылыны жети айында республиканы тийшли органларына, иш табаргъа болушукь излей, бийик, орта эм башланган усталыкь билим берую учрежденияны 334 выпускниги келгенди.

Аланы иш бла жалчытууға себеплик этген мероприятцияны бири стажировкады. Аны кезиуонде адам жаңгы болуулагъа юйренеди, билимин ючкюледиле. Комитетни башчысыны орунбасары Фатима Кургова айтханга кёре, ала биринчи августка дери 138 выпускниги стажировкасы къурагъандыла, аладан 77-си бийик усталыкь

билим берую учреждениялары бошгъанды, 55-си орта усталыкь билимлерни болгъандыла эм алтысы-башланган. Жаш специалистле - инженерле, туризм жаны бла менеджерле, устазла, социальный эм медицина ишчиле, экономистле, юристле биринчи сынамлары алгъандыла.

Бизни корр.

Ачыкьлау

Элбрусну башында жерлешлерибиз Олимпиада от жандырлыкьдыла

КЪМР-ни Спорт эм туризм министрствосунуна пресс-службасында билдиргенлерине кёре, Олимпиада комитет фонцияны отун Европаны эм бийик тауу Элбрусну башында жандырлыкь жыйымдыкъ командагъа кирген жош адамны атларыны ачыкь этгенди.

КЪМР-ни спорт эм туризм министрствосунуна пресс-службасында билдиргенлерине кёре, Олимпиада комитет фонцияны отун Европаны эм бийик тауу Элбрусну башында жандырлыкь жыйымдыкъ командагъа кирген жош адамны атларыны ачыкь этгенди. Ол Россейни битеву регионларындын алпнизим федерацияны келечилери къатышдыла, ол санда бизни республикадан белгилли алпнистле - Елмез-

ланды Абдул-Халим бла Карина Мезова. Ол сыйлы борчуна да ала толтурукьдыла. КЪМР-ни спорт эм туризм министрствосунуна пресс-службасында билдиргенлерине кёре, Олимпиада комитет фонцияны отун Европаны эм бийик тауу Элбрусну башында жандырлыкь жыйымдыкъ командагъа кирген жош адамны атларыны ачыкь этгенди. Ол Россейни битеву регионларындын алпнизим федерацияны келечилери къатышдыла, ол санда бизни республикадан белгилли алпнистле - Елмез-

ланды Абдул-Халим бла Карина Мезова. Ол сыйлы борчуна да ала толтурукьдыла. КЪМР-ни спорт эм туризм министрствосунуна пресс-службасында билдиргенлерине кёре, Олимпиада комитет фонцияны отун Европаны эм бийик тауу Элбрусну башында жандырлыкь жыйымдыкъ командагъа кирген жош адамны атларыны ачыкь этгенди. Ол Россейни битеву регионларындын алпнизим федерацияны келечилери къатышдыла, ол санда бизни республикадан белгилли алпнистле - Елмез-

Къурулуш

Александровская станицада «Пролетарный» Эльгозовской Тирк суу бла баргъан жеринде кёрюде жаңгыртну ишле тохтаусуз барадыла. Аланы кезиуонде объектни юсюуу бла авторанспортну жоруюу да тохтатылмаиды.

Алайды да, бююнюкюге аны бир жаңында ремонт кёп къагъуу бошла кетгенди. КЪМР-ни Транспорт, связь эмда жол молк министрствосунуна пресс-службасында билдиргенлерине кёре, къурулушчула алагъа жаны буруу орнатхандыла, эски

асфальтны кетергендиле эмда тротуар блоклары алышдыргъандыла. Кёрюню онг жаны да асфальт салыргъа хазырлагъандыла. Дагъда объектни тегерегинде суу жагъаланы къоруулагъан жерлери жаңгыртыла.

Бизни корр.

Шимал Кавказ юн сайын	Кишиликни керти юлгосо	Айтхылы механизаторла	Агъач уста	Кезбау контроль керек тюрлюддо
2 бет	3 бет	3 бет	4 бет	4 бет

2020 жылга Кыабарты-Малкарда 30 минг ишчи жер кыуэраллыкды

Ахры. Аллы 1-чи бетдеди.

Алайда да ол айтханыча, РФ-ни Президентине - Узақ болжаллы кырал экономика политика киосондэн - Указын толтуру мурат бла КМР-де 2020 жылга 30 минг кыабарты бир ишчи жер ачарга, 2018 жылга экономика инвестициялану өлчөмөрин 1,7 көреге, битеуле регион продукту 2011 жылдан эсе 2 көреге, ишти сайдалылыгынын 2 көреге өсдорюрге белгиленди. Бюджетни дотациялыгынын азайтууну юсөнден сагыны, Арсен Каноков республикада

ол иш эрттеден бардырылыганын чертегиди. Алай бла 2012 жылда аны өлчөмү 49,9 процентте жеткенди. Ол 2005 жылдан эсе 15 процентте азды. Республиада бюджетни толтурууну көч амалы жарашдырылганында да, шөндю властыла кваты аялуукну амалы бла шөйлөиди. «Биз бюджет кыоранчырыбызны барысын да тинтип чыктыранбыз, кыошак фыйда аллык жерлерибизни билебиз, аны себепли май укаладла белгиленген ишени тынгылы толтурулбуз деп турама», - дегенди КМР-ни Башчысы. Анда дагыда КМР-де сабий

саклада жерлени сакылганланы санан азайтыг жаны бла борчун да тынгылы толтурганы белгиленгенди. Артада, кенгешни юсөндөн журналустеге осокун айта, Арсен Каноков республиканы битеу районында бла шакхарларында билим беруу учреждение нылада шолкга жюромеген сабийге жерле жетер чаклы этинюо комплекс мадарлары белгиленгенлерин билдиргенди. «Анга дайым да контроль этиленгил турады. Биз шолкга дери билим берууню көп торлю формаларын эсге алабыз. Ол жаны бла ишбизни кенгеш-

де махтаганларын эшиткен бек кычууну керюонгенди», - дегенди. Арсен Каноков дагыда бюджет сферда ишленгени би кыуауну айлкылары 2018 жылга дери республикада иш хаккы орталкы өлчөмине жетдириге, врачланы уа 200 процентге көтюрюрге белгиленгенди да билдиргенди. Кыабарты-Малкарда, ол айтханыча, инвестиция проектинде жашууда кыралны болушулуу бла бардыруу жаны бла мадарла да этиледиле. Быйыл РФ-ни кырал гарантитарлын алыр ючюн, эришген инвестиция

ектлени сайлау жаны бла ведомстволар инвистиция комиссия КМР-ден эки проект ки жаратанды - «Этана» ООО эмде «ЮГ-АРО» ООО. «Көнеш Бек магханалы болганчы, Анда кырал башчыны экономика эмда социальный сфера бла байламлы указаларын бла буйрукларын толтурууну битеу амаллары осозолтенди. Белгиленген ишени барысу да толтурулмай кыралны тюрюлдоле», - дегенди КМР-ни Башчысы. КМР-ни Башчысыны бла Правительствоуну пресс-службасы.

Келик айыруула бла байламлы соруулану сюзөнгиле

Чечени башчысы Рамзан Кадыров регион парламентте депутатланы айыруулага кыатышхан политика партиаланы келечилери бла тюрюлдоле. Аны юсөнден башчыны эм правительствоуну пресс-службасында билдиргенди. Тюрюлдоле кезюнеуе депутатланы келечилери республикада айыруу алай агитацияны бардырырга бир кибик болумла кураылганынын чертегиди. Андан сора да, анда жер-жерли айыруу комиссия иш ишленгени айтханды. Тюрюшю эки сагыт чаклы ишени баргычанды. Чечени парламентине депутатланы айыруу бир кюнде - 8-чи сентябрьде - 438 айыруу унасткада бардырылыгы. Региону законодательный жыйылынуа 41 мандат ючюн 17 партидан 776 кандидат эрижирди. Алардан 400 адам отуз жыллары толмагандыла, 200-сюр - тишюриуадыла. Айыруулага республикада жашаган миллетлени барысына да келечилери кыатышкырыкдыла.

2,6 миллион тонна мизреу оруп алгандыла Волгоград областьта кылыккылыны тирлигин кыбуу бошлаганды - 2,6 миллион тонна мизреу алынганды. Планига кыбуу, 2,8 миллион тонна жыйылгырга керек эди. Аны юсөнден ИТАР-ТАСС-ны кореспондентине регионун правительствоуну пресс-службасында билдиргенди. «Козлок битимге былыт 1,9 миллион гектарда өсдорюлгенди. Ол жерни 1,5 миллион гектардан асламырганы тирлиги жыйылганды. Орта эсеп бла шөндюге дери хар гектардан 17 шөр центер мизреу жыйылганды, деп айтхандыла пресс-службада. Озган жылда бу кезюге дери, хар гектарга санаганчы, 16,6 центер мизреу жыйылган эди. Тюрлик жыйуу жагына бла Еланск район алында бу хар гектардан жыйылган мизреу 29,8 центер болганды. Новоиколаевск районода хар гектардан - 28,3 центер эм Руданск районода да 27,7 центер мизреу алгандыла, деп билдиргенди эл молкюно аласт министрствосунда. Ахыр 20 жылны ичинде бек тирликкы 2008 жыл болганды. Ол жыл областьта 5,3 миллион тонна бурдай бла арпа жыйылган эди, молкени битеу алып айтханды уа, хар гектардан орта эсеп бла 40-шар центер мизреу чыктыган эди. Дуння юлголеге келинген диагноз ара ачылыккыды. Астраханда битеу дуння стандартыга келинген диагностика ара ачылыккыды. Аны ишлеуге эм оборудувание бла жалтылууга көп кыямалы 1,5 миллиард сом бириктирилген бюджеттен берилдикти, деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны кореспондентине саулык саклануу регион министрствосуну пресс-секретары Алина Гончарова. «Арада торлюо-торлюо томография ишле, көп торлюо рентенология тинтиуле, эхокардиографияла, функциональн эдоскопия эм лаборатория тинтиуле бардырылыккыдыла, - дегенди Гончарова. Ара Астрахан областыны бек уллу бир өкүрөнденисыны - Александро-Марийскы область клиника больницасыны мурунду кураылганды. Бир смени ичинде анда 60 адамга кыралырыкды, жылы ичинде уа - 300 мингге уа. Бу учреждениега областьта эм ол тиредеги башка регионлада жашаганла барыт, кесирни саулыккарыт тинталыккыдыла. Предприятие дарман хансланы жарандырылыккыды. Алыгында ишле башлангыч - «Витак-пром» - деген предприятие дарман эм аруу ийисни хансланы 90 торюосондон асламырганы жарашдырылыккыды, алай бла фототерапияга керек болуук керти продукт чыгарлыккыды. Аны юсөнден ИТАР-ТАСС-ны кореспондентине предприятиегы генеральн директору Алексей Гарбузов билдиргенди. Чыгарылгыт эки дарманы араларында битимденде жарашдырылганын табеткала, растворола, чай, игчле болуккыдыла. Аланы асламын бу тиредеги чаклыккыда, кыалганбары - экология жаны бла бек таза тау жерледе жыйылкыдыла. «Бек игч табийгыт болумла, таза экология битимлени көп торлюлюкерди, Майкоп районуна инфраструктурасы - битеу бу шартта бу предприятие мында кыарга келингенде келингенди Гарбузов. Анга планда болган 250 миллиондон аслам сомю кунден бири чаклы берилгенди. Производство жылы ичинде бир миллион единича продукция чыгарылыгыды. Рынокта керек болса, аны юк миллионга жетдириме болуукды.

Дмитрий Медведев жаш төлөү бла түбөшгөндү

Ахры. Аллы 1-чи бетдеди.

Правительствоуну башчысына быйыл форумга келечиле башха торлюо сайланганларын да билдиргенди. Алыгыча, битеу регионда да делегацияла болосуна деп угайт, темаларга, излемелге эс бургандыла. Алай болганлыкка, форумчула лагерини жеринде кесирни регионларыны бла шакхарларыны чатыралын, лавилонларын да тохташтырыганды. Андан сора Дмитрий Медведев машукчула бла ушак этгенди. Ол «соруу-жуупун» халда бардырылганды. Бу түбөшүде КМР-ни билим берүү сары илму министриси орунбасары Геккиланы Солтан да бар эди да, ол кыралда регионуну башчыларын айырууну бир

системасы болурга керекминди, деп сорганды. - Айыруула хар жерде да болурга керекдиле деп, мен алай кырайма. Политика култура башха торлюо болган жерледе уа, бир амалдан башхасына көчюнуу болжалын тохташдырырга болуукду. Законод ол барды. Анга көре, ачык айырууны бир башха торлюогери бла алышындырырга эркилик берилди. Алай мен аны кыска заманга тохташдырылган амалга саяйма. Медведев дагыда Кырачаы Черкевти миллет арбазында да болганды. Ол кюн лагерьде КМР-ни юкюно белгиленди. Бу республиканы башчысы Темирзаны Рашит бла бирге премьер кыол усталаны ишлерине кырагаганды, миллет ашырыкканы татуларын да көргөндү.

Дмитрий Медведев Кыабарты-Малкарда граффитилени чыгармалары бла шагърейленгенди. Аргычада Астемир Кудавени ишине ырызлыгын билдиргенди.

продюсеры Алексей Ляпоров, Питироскери бла Чечен Республиканы КВН командаларында Елена Борщова бла Ислам Мамергов келгенди. КВН-ни юсөнүн айтханда, мында Кыабарты-Малкардыны Север Осетия-Аланияны, Ингуштияны, Чечен эм Дагъыстан республикаларыны жыйымдык командалы оюнларын биринчи көргөзтүргенди. Алыгыны КВН-шик, энди уа белгили актер Аслан Бижов да келип, «Давеш молодёжь» проекте ишени юсөнүн халпар айтханды. Ыйык жон ингриликде болган уллу концертте уа Кыабарты-Малкардыны келечилери да кыатышкандыла: Мариям Тураева, Инал Белгоров, Илья Шоов, Шамиль Эркенов. Бизни жаш адамларыбыз проектерин да кыруулуп башлаганларын белгилерге сөөмө. Сөз ючюн, Мариям Тураева -Налычкыде жаш музыкантлары клубу» деген иш бла шагъ-

рые этгенди. Аны мураты - шакхарда музыка ойнагана алай жыйылп, концерттеге хазырлангыча, концерт ишине сюзерча жер кыуаргады. Бек башы уа - аллай жерледе хар музыкант да хайрылангыча аппаратура салыдуу. Анга уа «Машук-2013» форумуну гранты бек болушуруга эди. Хуерли кызы аны кытар деп дагынабыз. Шөндю бил фахмулу жашыбыз Ратмир Коцев а алчыланы, сангын тошгөнди эмда Дмитрий Медведев бла тюбөшүү кыатышканды. Ол КМР-ни Жамаят палатасын да Жаш төлө Советке киреди, «Машукка» да биринчи көре келмедик уа. Бу жол «Жизнь продолжается» деген проект кырууланганды. Анга жокрма жеш да ма мында толганды. Ол аны былай көп шөхүн ичинде байрамлаганды. ЮСОПЛАНЫ ГАЛИНА.

Магханалы ушакъла, сейирлик проектле, алаамат концертле

Север-Кавказ жаш төлө жыйылдуу иш солду кондеде да тохтамды-семинарла бардырыладыла, лекцияла окуладыла, белгиле адамла бла тюбөшүле болдыла. Алайды да, «Россейли Кавказны келир заманы» деген дискуссионна майданда форумчула РФ-ни студенттерини эркиликтери жаны бла улономочторуну студентлени россейли телло-фоосорлары таматасы. Жаш төлөню ишери жаны бла федеральн агенствону башчысыны кенгешчиси Алексей Казак бла жолуктыландыла. Ала башха соруула бла бирге Сониде Олимпиядан магханалы сюзөгөндү белгиле топ-блогер, «ИнформПоддержка.РФ» медиа-агентствону башчысы Игорь Шипаев а жаш адамланы социальный сетельни хайыр-

ланууну көп жашырылыклары юкөртөгөнди. Дунняга санан кыалай сюйе алай бөгө билгени бла белгиле Мухтар Гусенгаджиев бла тюбөшү да бек сейирлик болганды. Ингуштияны юкюно да форумчулары эслеринде көпге саклынырыккыды. Аны жаш төлө бла белгилерге бу республиканы Правительствоуну пкисоветтелини куллуугун толтурган Мусса Чиливени башчылыгында улуу делегация келген эди. Кыонокка көрмөчкө кырагандыла, миллет ашырыкканды татыгандыла, эрттегиле юк сауулануу кыолларыны алып көргөндү.

Фахмулу жашырыкканды бири Ратмир Коцев ачылыан(сангын тошгөндү)Ол Дмитрий Медведев бла тюбөшүү кыатышканды.

ОКУУ ЖЫЛГА ХАЗЫРЛАНЫУ Бирден кюч салып

Черек районну шолларында август айны ахырына белгиленген ремонтну бошарга ашыгандыла. Кыашатада мектеп кибикнетири барысына да эшиктери алышынгандыла, кафедр да саулай жангырылганды, аш хазырылган блокка да тийишли ремонт этилгенди. Бу кондеде шөндюлөгө жангы терезелени орнатуу бла байламлы иште бардыла. Школну техника персоналаны ишан да бек көрдю. Каркаланы Мариям, Гуталаны Вера, Гажонланы Джамали, Кыазжаны Кеба бригадар Лида Фидеваны башчылыгында ич отолуаны акылгандыла, болгандан сора да, тышында тазалыкка кыайгырадыла. Аш хазырылган блокка да бек тазады, омактыды. Мында бусгазата буркаланы татыны ийисни орунуа бөү ийис этди. Ашханда корөшгөнгө Гупполянны Ариухна бла Кыойчуланы Фатима

полланы да бек тынгылы болгандыла. Бизни шолкга ремонт ишени план бла белгиленгенин тамамларга «Билим берилеу модернизациялануу комплекс проектин» хайырындан онд чыктыганды. Аны юсуо бла окуу юйге бир миллион бла 650 минг сом кызыкы блонгөннүди, - деп билдиргенди биринчи директору Ишандан Зоя. Огырды Жемталаны школуну ремонтнуа уа устазла, директорла, окуучула да тири кыатышкандыла. Ала бла бирге окуу юйно молкюно заведуючийи Занкишаныны Кыанамат тереклени акылганды, анга уа кыалууру Темиржалананы Аксербий да болушканды. Тамата классыда окуган Моллаланы Кыанамат, Баллыланы Альберт, Пашаланы Юсуп, Беслан Дышково эм Хазийланы Саид, арабзда өсген ханыны кетерип,

сыйпап тазалагандыла. Физикадан бла математикадан устаз Фатима Жеркуваны тиреклини энчи белгилерге сөөмө. Ол бери Зарагидден келеди, ремонтну уа биринчи болуп бошоганды. Андан сора да, башланган классыны усталары Горуяланы Венера бла Каналаны Раиса кабинеттерине кастыруу ремонт этгенди. Бу иште бизге тамата классыда окуганла болушкандыла, азы бла арбаны тапандырырга тири кыатышкандыла да, аякка да, кыууарчыды. Аны башын бла полларын тапандырыккыдыла, терезелери алышынырыккыдыла. Аны ючюн алты миллиондон аслам ачкы блонгөннүди. Бу жумушла жылы ахырына дери тамамлангырга керекдиле. Андан сора да, мында жангы компьютерле салыккыдыла. Бизни корр.

Мекамла тийишли халга келтирилдиле

Элбрус районну битеу шолларында жангы окуу жылга хазырылган кыстуу арады. Озган йыккыны ичинде районну администрациясына бла билим берүү управленийисни келечилери тинтиу ишле бла битеу мектепде эм шолкга дери билим беруу учреждениелада болгандыла. Белюмюо башчысы

Моллаланы Сулейман билдиргенге көре, косметический ремонт ишле бошылгандыла, школпаны тирелери, стадионуа эм оюн майданчыкыла тийишли халдадыла. «Билим берюнуо жангыртуу» федеральнй целевой программанын чеклеринде Огырды Бахсанны школуну толур ремонт этилликди.

Тынгысынык Школа китাপланы хаксыз бериргеми керекдиле?

1-чи сентябрьде - Билим берюнуо юсөнден - жангы закон чыккыны кирликли. Анга көре, окуучулануу китапла бла школа кесери жалтыргыга керекдиле. Ата-аналардан мектепке жангы болумлада ишлерге хазырылдыла эм алгага ол жаны бла кыоранча этерге тошкерикиди деген соруула көп келгени себепли биз аланы Черек районну Билим беруу управленийисине бергенди. Андан билдиргендерине көре, кертиси бла да, законодательство билим беруу учреждениелагы алай борч салады. Болса ол 2012 жылы ахырында - 29-чу декабрьде кийригени себепли талай тыйгыч барды. Нек дегенде ол кезюде федеральн, региональн эм жер-жерли даражалда жошютле тохташдырыл болушарыла. Аны ючюн а шолкга ол жаны бла ачка блонгөннүди. Болгончюкө шолкга алада болган китапланы жыйышдырындыла, алгагы не жетмегенин тинтип, КМР-ни Билим берүү эм илму министрствосунуа завлека йигенди. Шөндю республиканы Правительствоусу Черек районна китапла алыр ючюн, 2 миллион 257 минг сом белюрге ош этгенди. Ол ахчага бек алга кыолайлары аз эм көп сабийли юйюрге китап комплексте алынырыккыдыла. Алардан кыалганланы уа школа кесери юшерикидиле. Алай ары дери ата-анала эски китапланы шолкга бериле, ити болуук эди. Ол проблеманы саулай тамамларгы тюрлю эсе да, аны бир кесек жемилгендирикли.

КЫУЖОНЛАНЫ Эльмира. Черек районну жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

Сабий садха - Интернетни юсуо бла

Ростов областьта - «Электронн детски юсу» деген чакырыу бла эки ишине ичинде 3 минг мурдагы жаштыганды. Аны юсөнден пресс-конференцияда информация технологияны эм байламлыккыны министри Герман Лопаткин билдиргенди. Областыда болган шолкга дери билим берген 1,7 минг учреждение электронн системага кыошулганды. Аны болушулуу бла регионда жашаган хар адам, муниципальн кыуалуну осжилданий порталын хайырланп, сабий садха очередеге тураллыккыды, дегенди ол. Донду сабий садларына кезуерин шөндю 22 минг адам сакталдыла. Быйыл хайырлангырга сабий садгага 5 минг жер кыошулганды. 30-дан аслам учреждениега тынгылы ремонт этиле турдады эм жангылары ишленди. Бу программаны жашауда бардырылган деп федеральн бюджеттен 2 миллиард чаклы сом берилгенди. Православие эмда мусулманн жаш төлө бирге жыйылганды «Кавказ - бизни битеулю юйюбоздо» деген православный эм мусулманн жаш төлө тереви форум Ставрополь крайда Рыздвянн деген элде ачылыккыды. Епарихида жаш төлө бла ишлеуу белюмюнде билдиргендерине көре, бу жыйылгыга 13-17-жылкы 30 чаклы бир православный эм мусулманн сабий кыатышкырыкды. Он конюо ичинде тематикалы семинарла эм «Тетерек столла» болуукдыла. Анга кыатышхангага деп Ставропольскы эм аны тирисине экскурсияла кураылгыккыдыла, спорт эришуле бардырылыгыдыла. Форуму ишине Ставропольскы эм Новониколаевскы метрополититирилл. Ставрополь крайны муфтийи Мухаммад Рахимов эм эки конфессияны дин кулуукчулары кыатышкырыкдыла. Форуму Ставрополь епарихиясыны жаш төлөню ишери жаны бла белюмю, «Град Креста» деген Ставропольскы епарихия православный жаш төлө кыуулануу, крайны правительствоуну болушулуу бла кураугандыла. Лётикчи тау болумлада кыонаргыа эм кетюрлюөгө юйрөндөшө Юг аскер округу лётчиклери бийик тау эм кыыйн болумлада кыонаргыа эм кетюрлюөгө жетимишли юйрөндөшө. «Аны кезуюню эм вертолтангышта болган сауулары бла белгиле тозу атынууда эс бургандыла, - деп билдирди ИТАР-ТАСС-ны кореспондентине Юг аскер округу пресс-службасында. ВВС-ны эм ЮВУ-ну ПВО-суну Краснодар крайда орнашдырылган авиабазасыны 30-дан аслам лётчики сауулануу хайырлануу учуланы биринчи көре бардыргандыла. Аны кезуюнюде экипажла бийик тау майданнага кыонаргыа эм учарга юйрөнгөндиле, - деп билдирди ИТАР-ТАСС-ны кореспондентине Юг аскер округу полигонлары биринчи юк конюо кураылгандыла. Он сайын он сагытын ичинде бардырылганды практикалы эм теориялы дерс да. Христиан дин кулуукчу-чуну оюму Волгоград Сыйлы князь Владимири килисасыны кулуукчы игумен Христофор Сталинград сөрмешни кезуюнюде Болгарида бек бардыны Фашисте бокуну бургуган кезюде кырылган адамланы эсе тутууну Юнон - 23-чу августу Волгоград регионуну килиса календарына кыошарга керекди, деп предложение этгенди. «Килиса календарыга Куликов сөрмешке өлгөн аскерчилени эсге тошюргөн кюн барды, алай эсе, биз патриарх Кириллге негда бизни метрополититити Гирманга писемо жазарга керекбиз. Аланы ырызаккылары бла 23-чу август да килиса календарыга салынган деп, куруу бизни регионда окунуу болсун Сталинград сөрмешке өлгөнлени эсе тошюркюно конюо», - дегенди ИТАР-ТАСС-ны кореспондентине дин кулуукчуну.

Жазмучу, устаз, жарыккандыруучу Отарлары Саид 1903 жылда Гирхожанда тууганды. Аны атасы Аубекбир бай, жары деп да болмоганды, алай кыюлду мал - мюк жорюнткенден эди. Ол жашын өсө келгенде эл медиресеге, ызы бл болшанган школга окурга бергенди.

Кишиликни керги юлгюсю

Кырал кылулукта, школда да, 1930-1931 жылда Кэбарта-Малкыяр автоном областыда «Пролетар жазычулары ассоциациясы» деген биригү кыралганда, Саид ары киргенди эм аны иштерине тири кытышханды. Жазычулары союзуну кыралуу комитетинде эни малкыяр секция ишлеп башлады да, чыгармалык ишин бардыра, бир кесекеден Кэбарта-Малкыяр китап басманы (партизад) малкыяр бөлүмүнө жуулашы редакторуна салында. Болсада ол анда көп турмайды, халкыны алында жарыккандыруу иш кылаай бир ашылыкка келтирилген ангылап, аны кесини баш борчун санап, устазлык ише берилди. Жашны 1935 жылда Ак-Топурак элине жетишылкы школун директор эттедиле.

Малкыяр жазычу Жулапаны Юсейир жазгыны кере, Отар улу аны биринчи устазы эди. Школда ишлей тургандай, 1937 жылда ОГПУ-ну «тройкаксы» Саиди бла Юсейирни кыранды Маскуну, бир торло бир терсиктери болмай, туулуп, суд этип иеди. Отар ул сюрюнде 20 жыл турганды. Жулаб улу аны анда өлгөндү. Юсейир бла Саид сюрюнде кытайжандан сора побешкенде, Аны халпарны эшиткенден сора: «Аланга бары жанган ота атхандыла. Биз кыра кесуле болдук, ала уа кул болдуна!» - деген эди Саид. Отар улун сюрюнде да милетиликни бл тег башалды. Ата журтуна кыай келгенде, Кэбарта-Малкыяр имму-адамны институтуна халк чыгармачылыкны бөлүмөнө ишлеп башлаганды.

Мамырлыктыкта макхта сала
Саид жыырма жылы ичинде миллет адабияттан айрылып жашаганы себепли жюрюнде, сагышларында биргесине кылаган эсе да, басмаланыр ону болмай турганды. Поэзия 20-жылкы сюрюнде жазылган чыгармалары, тууган жерине кытайп келгенден сора 1959 жылда «Намуна бла поэма» деген аты бла чыккыган экинчи китыбана киргенденле. Кирген кыыйнылыкка анда кырамай, анда автор партияны, Ленини, Ата журту юсюндөн улан севон айтакты.

ФЕСТИВАЛЬ

Төреге айланган байрам

Былтыр биринчи июльда Кыраай-Черкесде «Бал чучурла» турист комплексинде Кыраай регионунда аралы айранга аталган фестиваль бардырылганды. Ага бизин республиканын көпчөлүгү да кытышханды. Ол санда Черк эл Эфбур районунда да, Кыштактадан баргантага районун администрациясыны башчысыны орунбасары Байсаланы Харам татаалдык этгенди. Ала элтен азыктын адамла бек жаратканды. Биринчи келгенди ларын. Эфбур району атында келген бөлүмчылчыл да аш-азыкк келмочилери бла ары келгендери сейирсиндиргенде. Кыраай элден да көп кыянда бер эди. Ала да келерини усталыктыларн киргөттөндөди. Алай Малкыяр жанындан барганла хорлап, алай жерлеге тиешили болган эдиле. Фестивальда 500 койтой сыйынган кызында айран уктанды. Аны татыууну киргөтпөтүр ууа бек көп эдиле. Дагыла «Жау жин», «Гыбат айран», «Кыюл бла чабак тулуу», «Ким көп айран ичир» деген эришилде да бардырылганды. Ары Кыраай аймактык вительствосууну башчысы Ирдис Кабисханы да ол мюк министри Семеланы Ахмат да келип, кыран кеткен эдиле. Ол заманда бу отургу иштин төреге бурууга да окуршканды. Айлан сөзүндө не да кертин болганды. Бу июнде бек Кыраай-Черкесден билдирү келгенди:

Халкы чыгармалыкта ушаттып

Автор сабийлеге юй кванаттылары, жаныуарлары осперинден, алаач халдарын суратлап жазды. «Бал чибин бла кыра кыш» деген жомак а жанр жаны бла тамсилге ушайды. Бул чибин кыра кышха урунуучу, тюз жашуу эттени кыйматын, бирлери артыктыкка, зорлук этип жашаганыны терслигин да анылатат. Күшү, аны айтааны жаратмай, чибинге керилгенди, ушкөк атылып, жерге тылпысуз жазганды.

Озгачан палакханы Юсюндөн сагышлана Жазычуучу «Жансарай» деген китыбана бир кыауум назму бла «Кындуз» деген поэма киргенди. «Алга жыла башлады» деген чыгармада Саид, өз кырадарын XX өмүрде кыраалда, дундида бара турган ишле бла, уруу кызауатла бла байлатып суратлайды. Кесини 20-жылкы сюрюнгөнө юсюндө айтаймай турган кыыйныгынын, баям, ол бери салган болу эди - кирген палакханы мында, бары болмаса да, бир гитче кесеккиги көрюнөт, билгини турды. Кыралда саясат болуп аузулары жапкан жазычулары бузуулары кызыны келелени андан жийте болурла.

«Жансарайда» автор таууга, аны ата журтуна, тарых жолуна да макхта береди. Сөз ючюн, «Таурулу Тырнаууз» деген намысунда окуурууга таурууха, жазгы кирген Кыранубийни, аны юй бичеси Гошакханы, анасы - боташны кызы аруу Тотайны осперинден айтады. Быйлайда барган кызауатта да кыйгандыла аз. Поэт Ата журтуну буюгонго таукел кюнон алгышлайды. «Бурунгу таулу» деген назму да, кыарт аталаны, таулу тишируулары кызын жашуу болуплары суратлау бла башшанып, таукеллик бла бошалады. «Адамы жырткычы» деген намыну окудум да, сейр этим: ненча жыг, ненча өмөр этсе да, эски болмаган затла бардыла анда.

Адамы жырткычы халкыга баш болса,
Жануяр кыылкыдан майсы толса...
Кесинден ахшдан кесин баш этер,
Кюкорер, болмасы гынттыга кетер,
Мурдарлары кыуар кесичаладан...
Буйругун суутпай этераладан.
Не иги, не аман деп айрмаз, Кыасты толсу ансы, жугырга кыйгырмаз...

Алайла буюн да бардыла арабаша, жарсыуга. Ала бир заманда да кырууга болмазга. Бизге кыйгачан керти сөзү өмүрлюкчү «Кындуз» деген поэма сюжет ала чыгармада, кеси да колхоз жашууну, ийен саууну жигер кызы, аны төгергенде бола турган ишлени осперинденди. Урунуну макхта, жашуу тиричилини өспюрун озгачан өмүрүнө постерини баш темалары эди. Отар ул да ары олошкон кышханды. Керти сөзге, тозлокке, адамлыктыга, кишиликке дунияны не жеринде да, не заманда да бирча бийик багы берилгенди. Аланы не торлоу зорлук да жыгылмагында, не торлоу өртн да койдорлармагында. Жашуу жолу не кыыйн болса да, жюргөндө алай кыйлы жюккю жюрюткөн жазычу, жарыккандыруучу, устаз фольклорист Отарлары Саид дуниядан 1975 жылда кеткенди. Аны таукеллиги, кишилик бариыгыга да юлпө болгыялай кылады. Бизге кыйгачан сөзү да аны ючюн багындады, өмүлсүзү.

МУСКАЛДАНЫ Сакинат, назмучу, «Нур» журналы баш редактору, жазганды. Озгачан палакханы Юсюндөн сагышлана Жазычуучу «Жансарай» деген китыбана бир кыауум назму бла «Кындуз» деген поэма киргенди. «Алга жыла башлады» деген чыгармада Саид, өз кырадарын XX өмүрде кыраалда, дундида бара турган ишле бла, уруу кызауатла бла байлатып суратлайды. Кесини 20-жылкы сюрюнгөнө юсюндө айтаймай турган кыыйныгынын, баям, ол бери салган болу эди - кирген палакханы мында, бары болмаса да, бир гитче кесеккиги көрюнөт, билгини турды. Кыралда саясат болуп аузулары жапкан жазычулары бузуулары кызыны келелени андан жийте болурла.

Татлы кбан

Глюкозасы кыалай бир болганын контрольла ким тутарга керекди

Кванларымда бал туз кыалай бир болганына хар юл жылдан ким да контроль эте турругу тиешилди. Токсууналуу кыауумна киргенде (45 жыллары тозгонуула), уллу аууруулары болгонга ол аланы кыаршы жууулары ол ишин, бек азындан, бир жыл озгандан сора эте-ете турругу керекдиле.

Белгиле бармыдыла? Сахарный диабет (экинчи торликос болгонда) бир торлик белгилени билдирмейди, негда ала алай бек сезимлейди эм адам алагы эс бурмай турды. Ол себептен а ол ауруулары болганына юч олошкон экинчи келерини ауруганларыны ангылашайдыла.

Андан сора да, адамын предиабет кезиуде да барды. Кесини ол халын адам кезиуде билсе, профилактика багыгууу бла ауруудан кыорууларына он табаркыды.

Алай кезиуде болган адам ахыргыты тинтиуден сора юч жып озгунучу, анализлерин ашыгышлы этидир ючюн, белгиле белгиле эс бурруга керекди:

- бек кесуе болды
- бек сис керги бла терк-терк жюрюйдө
- аууз эм уятлык органа кыургаксыдыла
- санла өмүк болганча көрөнөдиле, кыарысузулк кысыды
- чычарауукла чыгъдыла, жарачыкка кетмей көбюрек турдыла
- көзлө терк кыарысузланадыла.

Кылай хазырларырга керекди?

Хар зат да тинтуу кылай бардырылганына көре болула. Ол себептен а кванны анализге берилден алгыша башда айтылган соруну врачк беригиз.

Кванны анализ этиуде төрөл амалы - кыан уллу тамырдан кюсизденди, герлегежи кыыз. Шендо Кыраайда жашайды. Фестивальны омучуларындан бири да болукчуду.

Бу отгурлу иште кытайшыргыга оскенде, Лоудага белселип, алгыдан завкала бериге керекдиле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйсая.

Айтхылы механизаторла

Бу сурат 1956 жыл кюзде алыннганды. Кызаах ССР-ни Талды-Курган областыны Муркундеги МТС-ни ишчилерини кыаууму. Ала урунууда болдурган жетишимлери ючюн Москвадагы Битусоюз эл мюк кермочте баргандыла. Сол жанында ол станцияны биринчи трактор бригадасыны башчысы Жаппулары Баям, ол бери салган болу эди - кирген палакханы мында, бары болмаса да, бир гитче кесеккиги көрюнөт, билгини турды. Кыралда саясат болуп аузулары жапкан жазычулары бузуулары кызыны келелени андан жийте болурла.

Кюсизденди, герлегежи кыыз. Шендо Кыраайда жашайды. Фестивальны омучуларындан бири да болукчуду.

Ючюн алгыдан оскуну станцияны башчысына келип, Токсуялы Османны кызыны да уллу жагы бичип, кырал аны Ленини ордени бла сауылаган эди.

ХУЧИНАЛАНЫ Ануар.

Сауипу

Татлы кбан

Кванларымда бал туз кыалай бир болганына хар юл жылдан ким да контроль эте турругу тиешилди. Токсууналуу кыауумна киргенде (45 жыллары тозгонуула), уллу аууруулары болгонга ол аланы кыаршы жууулары ол ишин, бек азындан, бир жыл озгандан сора эте-ете турругу керекдиле.

Белгиле бармыдыла? Сахарный диабет (экинчи торликос болгонда) бир торлик белгилени билдирмейди, негда ала алай бек сезимлейди эм адам алагы эс бурмай турды. Ол себептен а ол ауруулары болганына юч олошкон экинчи келерини ауруганларыны ангылашайдыла.

Андан сора да, адамын предиабет кезиуде да барды. Кесини ол халын адам кезиуде билсе, профилактика багыгууу бла ауруудан кыорууларына он табаркыды.

Алай кезиуде болган адам ахыргыты тинтиуден сора юч жып озгунучу, анализлерин ашыгышлы этидир ючюн, белгиле белгиле эс бурруга керекди:

- бек кесуе болды
- бек сис керги бла терк-терк жюрюйдө
- аууз эм уятлык органа кыургаксыдыла
- санла өмүк болганча көрөнөдиле, кыарысузулк кысыды
- чычарауукла чыгъдыла, жарачыкка кетмей көбюрек турдыла
- көзлө терк кыарысузланадыла.

Кылай хазырларырга керекди?

Хар зат да тинтуу кылай бардырылганына көре болула. Ол себептен а кванны анализге берилден алгыша башда айтылган соруну врачк беригиз.

Кванны анализ этиуде төрөл амалы - кыан уллу тамырдан

Ючюн алгыдан оскуну станцияны башчысына келип, Токсуялы Османны кызыны да уллу жагы бичип, кырал аны Ленини ордени бла сауылаган эди.

ХУЧИНАЛАНЫ Ануар.

МАДАРЫМЛЫКЪ

Агъач уста

Къумукъланы Борис Тёбен Чегемде жашайды. Ол алгын шофёр болуп лесхозда көп жылланы урунганды. Арта Борис, биринчи Чегемде тауу жаша кыруулар фирмасына келип, анда ишлен башлайды.

«Кырууларда» агъач иш бла кюроше эдим. Анда эшикле, терезеле, столла, шинтикле, диванла эм сапарышге кере башха затла эте эдиле», - дейди Борис. Ары дери быллай бла шагъыры болмагъан, аны жашырылгак ыларна тек тошоюды. Анта КъМУниги бан Кыюжашаны жашарыны болушуллары бла ол ишге шагъыры болганы ююн Борис алагъа бюгюн да жюрек ырызлыгы бла ишпас этеди.

Алай бла Къумукъ улу кесин жангы усталыккъа бередиде. Токъсанынчы жылда, бюгюн-ча, агъач кереклеге заказ улуу

эди. «Аланы толтуруу ююн, кече къалып ишлеген заманларыбыз да болганды», - дейди ол.

Андан сора чех ачаргъа кёлеведиде. Аны жашаган койно арбазында къурады, станокланы бла башха адырланы да

мадарып орнатады. Эллиле ол ишге бек ыраза боладыла эм къууанадыла. Эки жашын да агъач усталыккъа юйретип, эллилери сапарышкери толтуруу турады. Бу кюнде анда жашуу Юрий ишлейди.

Борис кеси уа къоншу Хушто-Сырт элге барып, анда чех ачанды. Аны сохталары да бардыла - элли жашла Жанатайлары Муталик бла Музариф эм Тохаланы Тахир.

РАЧЫКАУА улу Борис.

КЕНГЕШ

Кёзбау контроль керек туйюлдо

Бу кюнде республиканы прокуратурасында, предпринимательни эркинликлерин сакълау атып, кенгеш бардырылганды. Анта КъМУниги бан Кыюжашаны жашарыны болушуллары бла ол ишге шагъыры болганы ююн Борис алагъа бюгюн да жюрек ырызлыгы бла ишпас этеди.

Алай бла Къумукъ улу кесин жангы усталыккъа бередиде. Токъсанынчы жылда, бюгюн-ча, агъач кереклеге заказ улуу

приниматель иш бла кюрошгенени закону эркинликлерин эм сейирлерин къоруулау жаны бла жууаллы бюгюн салынаганды. Ападан бирлери - көп жылдан бери къыйнап келген бюрократ контроль этуу сисеманы жолуп кесюуду. Алай амал улугъа алыргъа неда коммерциядан болушуну «Опора России» Бютерусе оргтелизацияны регион блёмоиюно оюночуу А.И. Кильчуков, КъМР-ни къырал властыны, бизнесте да келечилери, республиканы шахарларыны, районларыны прокурорлары кыташканды.

КъМР-ни прокурору орубасары Ю.И. Лаврешин, кенгешчи ача, былай айтханды: «Прокуратураны органларына пред-

аида, аны ишинде болмачы чырмаула кетерилсе, республикада закону предприниматель иш бла кюрошиге кюланд келликиди.

Дагында быллай бир магыналы шартха да эс бурлганды. Ол да неди десеги, экономика сферда адамлакъ эркинлик бирюню жалчыула тийишли органланы бир бөлүмүн да келишип ишлеулериди. Ол республикада жигерликни кетюрюлюк эм инвестиция болуму игилендирилди, къырал эм муниципальный органланы жанларындан бизнесте административ кысыулык этюню жигилдендирилди, бюрократ чырмаулары кетерилди, ол сферда тийишли органланы

жанындан контрольлук этюню тийишли даражагъа кетюрюлюк.

Андан сора да, КъМР-ни прокуратурасында предпринимательни эркинликлерин къоруулау жаны бла ведомстволар арылы иши къаууму эм жамауат советни ишлерин жангъа къурагъа керекликни юкююдн да сөз барганды. Ахырында Ю.И. Лаврешин республиканы шахарларыны, районларыны прокурорларындан предпринимательни эркинликлерин эм закону сейирлеме суръанакълык этюлмезин жалчытуу изгенди.

КъМР-ни прокуратурасыны пресс-службасы.

ЫСПАС

Хатерли полициячыла

Краснодар крайда жашаган водитель жюк ташыган «Рено» автомашины бла «Кавказ» федеральдык жолда Нальчикке келе болганды. Милка ога ортелизацияны аруу, онгус болуп, автомашины тухтатханды.

Ол кезюнде алайтан КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны жол-патруль службысыны эки батальонуу 2-чи ротасыны экипажы кетип бара эди. Полицияны кыуулуучулары анга эс бургандыла да, алайгъа барып, водителни халын соргандыла. Киши бюркейле ансалыкъ этип

турганлары айтханды, алайлай аны эси аууп къалганды.

Кырал автономсекияны кыуулуучулары терк окунда Медичина катастроф артагы сёвешчи болуму бирденгидиле. Врачла, мчымай жетип, биринчи болушлук этгендиле, андан сора саусуну Чегемде район больницыда келтиргендиле. Водителни тилги бла полицияны кыуулуучулары ол кишини ююорине хабар жиглергендиле, автомашины бил-патруль службыны «Бахсан» постуна амбан этгендиле.

Краснодар крайдан келип, болницыдагъа тошген водител, Къабарты-Малкъар Республикада МВД-ны ГИБДД-сыны жол-патруль службысыны эки батальонуу «Ышанулыкъ» телефонна сёвешчи, къыйын сагында ача болушхан полициячылагына ыспас этилрин тилгенди. Аны ол тилеги толтура, МВД-ны оюночулары ГИБДД-ны кыуулуучулары саугалуу оюун эте турадыла.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

Ангылаты

Айтырыгы болган бар эсе, бизге сёлешсин

Ишлени органларына кыаиде къаллай торлю аманлыкчылыкны юсонден да суктаны не замандына да сёвешчи неда келип айтыргъа болушук. Алай билдириуле полицияны битеу органларыны кыуулуучулары бир торлю сылтаусу эм тыйыкчы алыргъа борлудула. Апа бек алгын ишлени органларыны дежурный блёмоперни тошоуде эм регистрация этиледиле. Андан сора ол билдириу эсепле жазылган китахта тошеди.

Бир торлю аманлыкчылыкны юсонден билдириуу адам полициягъа кеси келтирип берди эсе, оперативный дежурный алайда окуна талон-уведомление хазырлап, аны къолуна тутурдыла. Ол а, алган заманды да кёрютюл, талонника кюл салады, дозаватчыла следователь, кеслерни компетенцияларын чыкмай, ол билдириу бла байламлы быллай оюуладан бирлерин этедиле:

- уловоный иш ачаргъа керек болганыны юсонден;
- билдириу тинтирге берилгени неда сюдге жиберилгени юсонден;
- административ право низамга бузукълык этилгени бла байламлы иш ачынуу юсонден;
- экиде дери билдирилген, регистрация этилген шартланы алгынчылыгъа къошуу юсонден;
- энци номенклатура ишлени материалларына къошуу юсонден.

Адамла бла байламлыкчылыкны юсонде муратда Россияны МВД-сыны Нальчикде Управленичиси Ушанулыкъны быллай телефон орнатханды: **49-47-34**. Граждана анга суктаны не кезюнде да сёлешиге, тилекулени, тарыгуларын, жарыуларын айтргъа болушук.

Апагы полицияны кыуулуучулары, улуу кёлло болуп, законга бузукълык этсе, «ышанулыкъны» бу башха биз айтхан телефонна сёлешилею.

Иши кюнде телефонлею

чолуусун жууаллы кыуулуучу кетюрюлюкю. Солуу, байрам кюнде, кече сёлешген адамла айтхан тилеклени автоотвечник жазып турады. Андан сора билдириу Управленичиси начальниги столуна тошеди.

Апагы бла бёлюнюно оюночулары алагъа келген билдириуле тинтип, сюзюп, андан сора тийишли бегим къабил этедиле. Граждана айтхан сёзлери, билдириуле ююн къоркъарча болсала, атларын айтмазгъа болушукыла.

РФ-ни МВД-сыны Нальчикде Управленичиси дежурный блёмоиюно телефонлары: **49-46-02, 77-05-74, 74-07-33**.

Полицияны Нальчикде 1-чи блёмоиюно телефонлары: **49-40-42, 42-20-28**.

Полицияны Нальчикде 2-чи блёмоиюно дежурный блёмоиюно телефонлары: **49-57-29, 96-33-44, 49-56-99**.

РФ-ни МВД-сыны Нальчикде Управленичиси пресс-службасы.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору ирёмниси - 42-43-01 Баш редактору орубасарлары - 42-38-21, 40-04-82 Жууал секретары - 42-66-85 Секретариат - 40-93-62. Копректора - 42-63-52.</p>
<p>РЕДКОЛЛЕГИЯ: БЕШПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орубасары), КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактору орубасары), ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаллы секретары).</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ: Жамауат-политика бөлөм - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бөлөм - 42-66-73. Кыуулуу бөлөм - 42-75-82. Социальный политика бөлөм - 42-66-76, 40-59-18. Жангылмакъ эм спорт бөлөм - 40-93-39, 42-66-71. Письмо эм редакция бөлөм - 42-37-94. Тирелме бөлөм - 47-31-28. Сурат алыму - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.</p>

Редакция авторла бла къагъат жуортомейди. Кюлжэ жамаатга ресепция этилмейди эм ала артыкъ кыагъарылаидыла.

Газетле бөсө жангын материалла айтхан оюмла редакцияны оюму бла келишимге болушукыла. Апада айтханын хар зат ююн Россия Федерацияны Басмавы юсонде закону тийишлиликке материаллары авторлары кеслери жууапаладыла.

Редакция авторлардан 400 газет тигизгени (машинна бла жазылган 5-6 бет) келию кылдыла.

Газет Федерацияны Басмавы юсонде закону тийишлиликке материаллары авторлары кеслери жууапаладыла.

Редакция авторлардан 400 газет тигизгени (машинна бла жазылган 5-6 бет) келию кылдыла.

Газет Федерацияны Басмавы юсонде закону тийишлиликке материаллары авторлары кеслери жууапаладыла.

Регистрация номер — 01—0066. Индекс — 51532

Женгил атлетика

Улуу спортха биринчи атлам

Көп болмагъанлай Новороссийскде дуняны алгынны рекордсынын, жемгил атты тикандан спортну устасы, баырылени башы бла секирип чапхандан Европаны чемпионуна Татьяна Зеленоцванни сауталарына жораланган эришюледе Майскийден Са-

бий эм жаш телю спорт школунда жаруу этген Надежда Жмак сыйлы кубока тийишли болганды.

Аттыкандан сермешеле Россияны 55 шахарындан 550 спортчу кыатышхан эдиле. Кызы, кесини жыл сабында 1000 эм 1500 метрге чабып, эки торлосонде да хорлапганды.

Жерлешибиз бла бирге аны тренери эм устасы Людмила Воробьева да къууанды.

«Новороссийскде этген эришюле улуу спортха кыатышырга биринчи атлам боладыла», дейди Людмила.

Бизни корр.

Школгъа хазырлануу

Китапла, окуу керекле да

Жангы окуу жыл башланьырга артыкъ көп заман къалмагъанды. Школну сабийлери болганы ата-анала шчыро бек къауытталдыла: формапта, китапта, сумкала, окуу керекле көп адам келеди. Ол да болгандыла. Алагъа иден

шахарда торлю-торлю армаркарла къурагъандыла.

Ма Нальчикде Хуранов аты орманда «Китап» билим беруу учрежденичяны токенине да бу кюнде бир да болмагъан көп адам келеди. Ол да болгандыла.

туйюлдо. Мында биринчи класдан башлап онбиринчиде дери да школчуга керекли хар зат да барды. Багъалары да артыкъ улуу туйюлдо.

ХОПАЛАНЫ Марзият.

БАЙРАМ

Кёкүде - вертолётла, парашюотчула

18-чи августда Прохладныйны ара стадионунда, Россияны Хауа флотуну ююне жораланып, «Прохладныйн кёно» деген спорт байрам болганды.

Адамла анга улуу сейир этип къаргандыла. Байрам мероприятиланы шахарны району аплерни администрациялары, КъМР-де парашот спортну федерациясы, МВД-ны эркин авиатроуды эм РФ-ни ДОСААФ-ыны жер-жерли бөлөму къурагъандыла.

Хар заманда да көк бла байламлы не зат да тамаша кёроенди. Аны себетли хууда вертолётланы Россияны, Къабарты-Малкъарны эм региону байракъларын жел этдирип уухталары, спортчулары парашот бла секиргенлери эм троссада тошгенлери, сөзсөз, кимни да къуандырганды.

«Бюгюнню байрамда бизни жаш телюбюно керти усталаны кёзде къалай уухталарын кёрюрге амалы бар эди. Ол шарт а къыралыбыны хауа флотуну бай тарыхы болганын бютюн ачыкълайды», - дегенди районну администрациясыны спорт эм физкультура жаны бла бөлөмюно таматасы Анастоль Кудченко.

Бу жол сабийле, жаш телю да бек жаратхан

а вертолётла учхан, самолётлагъа къараган, аланы алында суратха тошген эм летчикле бла, бегден-бегте тобеп, хапарлашхан эди.

Бизни корр.

Соруу бардырыу

Россиялиле къыралыбызны тарыхы бла ёхтемленедиле

Россияде жашаган адамланы аспамсы өз къыралларыны тарыхы бла ёхтемленеди. Жамауат оюну билюнюно битеуроссейи арада бардырыган соруугъа къатышхан гражданыны аспамсыны оюмлары алайды. Аны бла бирге уа къыралларын бютонда бек сойгелне алыкъа 28 жыллары толмагъандыла (89 процент) эм 60-жыллыкълардан абданландыла (87 процент).

Россиялиле 4 юлюшден ююсо спортсменле эм культура бютонда бек ёхтемленедиле. Аны бла бирге уа бизни спортчуларыбыз жаланда эки торлю спортда (синхронный жуюстандыл эм художестволу жуюстандыл) бодургандыла бириселден эсе ахшы кёрюмдолене. Россияли спортсменле совет замандыгы даражаны сакълайдыла, неда артыкъ къа-

ладдыла. Шёндюголю ата журтлу кыуулуруда жаланда къыралны ичинде кёрюмдолене игилендиредиле. Болсада бизде балет бла опера бек айтылгъа саналдыла.

Жашуу халны даражасы уа терс жанына тепгенди. Былайда уа, респондентлени 80 проценти айтханды, биз алай тап жашуу этилмиз. Россиялиле жашавлары жаланда алгынны Совет Союзу конуцнуларыныгындын аз-маз игирекди. Кез немислилени бла инглизмилиени алларында ол жаны бла алай бек махтаналыкъ туюлюбюз, алай улмазгъа да болушукыла. Соруну кезюнде берилген жууапалга кёре, биз жаланда озган замандыгы жашауубуз бла ёхтемленликъыбыз. Ол торлю шарт миллет белгени сакълайдыла, неда артыкъ къа-

ла аман алыкъ таусулмагъаныны белгисиди.

Кесгин айта
Бизге не зат ююн айып туйюлдо:
Россияны тарыхы ююн - 85 процент;
Россия спорт эм спортсменле ююн - 77 процент;
Кыралны искусствоу эм культураны ююн-75 процент;
Кючлю армия, аскер ююн - 63 процент;
Россияли илму алимле ююн - 60 процент;
Россияли искусствоу ары аренада тер жери ююн-50 процент;
Россияли халкъны жашаууну даражасы ююн - 14 процент.

Дмитрий НАДЕЖДИН.
«Российская газета»

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5.
элэброн почта: elb_50@mail.ru